

Bycie osobą trans w UE

Analiza porównawcza danych zgromadzonych w ramach badania UE na temat osób LGBT

Streszczenie

W art. 1, 2 i 3 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej gwarantuje się prawo do godności, do życia i prawo człowieka do integralności. W art. 6, 7 i 8 gwarantuje się prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego, do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego oraz do ochrony danych osobowych. W art. 14 uznaje się prawo do nauki, a w art. 20 prawo do równości wobec prawa. W art. 21 gwarantuje się prawo do niedyskryminacji, w tym ze względu na płeć, a w art. 35 uznaje się prawo do opieki zdrowotnej, w art. 45 – prawo do swobodnego przemieszczania się i przebywania, a w art. 47 – prawo do skutecznego środka prawnego i dostępu do bezstronnego sądu.

Płeć męska lub żeńska, która jest nam oficjalnie przypisywana przy urodzeniu, jest określana na podstawie naszych cech fizycznych. Może się jednak okazać, że nie pasuje ona do naszej tożsamości płciowej – czyli sposobu postrzegania naszej płci i myślenia o niej. Ponieważ coraz więcej osób trans otwarcie odmawia identyfikowania się jako mężczyzna lub kobieta, staje się jasne, że odczucia płci nie można podporządkować wąskim szufladkom „kobieta” i „mężczyzna”. Wyniki badania UE na temat lesbijek, gejów, osób biseksualnych i transpłciowych (LGBT) podkreślają potrzebę wyjścia poza te szufladki zarówno w ogólnych dyskusjach na temat płci w społeczeństwie, jak i przy rozważaniu konkretnych środków prawnych i politycznych.

Rzucając światło na codzienne życie osób trans w Unii Europejskiej (UE) i jej państwach członkowskich, bogactwo i porównywalny charakter danych z badania dotyczącego osób LGBT, przeprowadzonego przez Agencję Praw Podstawowych Unii Europejskiej (FRA), sprawiają, że jest to możliwe.

„Jako osoba transpłciowa uważam, że jest niezwykle istotne, aby politycy i świadczeniodawcy rozumieli, że jest więcej możliwości niż tylko dwie skrajności spektrum płci. Pomiędzy tymi dwiema skrajnościami wszystko jest możliwe i można mieć satysfakcjonujące życie, nie będąc na żadnym z krańców spektrum, to jest nie będąc w pełni mężczyzną ani kobietą. Potrzebujemy więcej zrozumienia, ale co ważniejsze, potrzebujemy więcej zasobów i wsparcia prawnego, aby żyć na równi z innymi ludźmi”. (kobieta trans, 28 lat, Holandia)

W pełnym sprawozdaniu *Being Trans in the European Union* (Bycie osobą trans w Unii Europejskiej) oraz niniejszym streszczeniu oparto się na dowodach z badania w celu przeanalizowania rzeczywistości 6579 respondentów deklarujących się jako osoby trans – jest to określenie zbiorowe obejmujące wszystkich tych, którzy identyfikują się z inną płcią lub wyrażają swoją tożsamość płciową odmiennie od płci przypisanej im przy urodzeniu. Osoby trans w Europie i na całym świecie powszechnie stosują ten termin, dlatego wybrano go, aby uniknąć pomylenia z jedną z możliwych grup tożsamości, którą respondenci mogli wybrać („transpłciowy(-a)”). Mimo że wyników nie można uznać za reprezentatywne dla wszystkich osób trans w UE, stanowią one jak dotąd największy zbiór tego rodzaju dowodów empirycznych, pozwalających rzucić światło na doświadczenia osób transpłciowych w różnych dziedzinach życia.

Najważniejsze wnioski

Wyniki pokazują, że osoby trans spotykają się z częstymi naruszeniami ich praw podstawowych: doświadczają dyskryminacji, przemocy i nękania, i to w stopniu bardziej intensywnym niż inni respondenci, będący

lesbjkami, gejami lub osobami biseksualnymi. Doświadczenia te wywołują ciągłe uczucie strachu i powodują, że niektóre osoby trans unikają pewnych miejsc i ukrywają lub maskują swoją prawdziwą tożsamość płciową – co stanowi dalsze ograniczanie ich praw.

Problemy, które osoby trans napotykają przy swobodnym wyrażaniu swojej doświadczanej płci społeczno-kulturowej, utrwalają brak świadomości społecznej co do realiów ich tożsamości i życia. Problemy te tworzą błędne koło strachu, ignorancji, nietolerancji, dyskryminacji, a nawet przemocy motywowanej nienawiścią.

W państwach, w których plany działania, działania pozytywne i polityka równości mające na celu zwalczanie dyskryminacji są dobrze rozwinięte i wdrożone, osoby trans twierdzą, że są bardziej otwarte co do swojej tożsamości płciowej. Wyniki badania podkreślają, że ramy prawne i instrumenty polityki są istotne. Takie środki przyczyniają się do chronienia i promowania praw podstawowych oraz do ewoluowania norm społecznych i przekonań, poprawiając jakość życia ludzi.

Opinia FRA

Wzmocnienie działania unijnego i reakcji na szczeblu krajowym

UE i jej państwa członkowskie zachęca się – w oparciu o dowody z tego badania oraz doświadczenia i istniejące obiecujące praktyki w niektórych państwach członkowskich UE – do zajęcia się problematyką osób trans. Należy w szczególności uwzględnić tożsamość płciową i ekspresję płciową jako względy wymagające ochrony w polityce, planach działania i kampaniach podnoszących świadomość w dziedzinie praw człowieka i zwalczania dyskryminacji.

Ponieważ w badaniu tym wykazano, że dyskryminacja i przemoc często mogą być motywowane nietypową ekspresją płciową, strategia UE na rzecz równości kobiet i mężczyzn powinna zostać poszerzona o działania polegające na zwalczaniu stereotypów płci i dyskryminacji ze względu na tożsamość płciową, ekspresję płciową i transfobie.

RESPONDENCI TRANS W BADANIU UE NA TEMAT OSÓB LGBT

Ze względu na różnorodność osób trans w analizie tej zbadano podgrupy tożsamości, mając świadomość tego, że dotyczące ich problemy związane z prawami podstawowymi mogą być zupełnie odmienne. Mimo że we wcześniejszych badaniach dotyczących osób trans opisano różnice w życiu kobiet trans, mężczyzn trans i innych osób trans, to po raz pierwszy badanie ogólnounijne pozwala na porównanie różnych podgrup. Próba osób LGBT w UE obejmuje wystarczająco dużo osób w poszczególnych podgrupach, aby umożliwić przeprowadzenie szczegółowych porównań między nimi (rysunek 1).

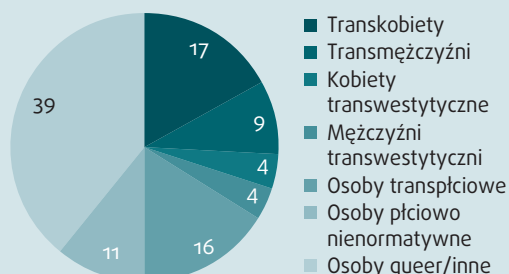
Grupy te – kobiety trans, mężczyźni trans, kobiety transwestytyczne, mężczyźni transwestytyczni, osoby transpłciowe, osoby płciowo nienormalne i osoby queer/inne – odpowiadają określeniom samodzielnie wybranym przez respondentów trans. Na doświadczenia osób trans wpływają także ich wykształcenie i warunki społeczno-gospodarcze oraz inne cechy, które w stosownych przypadkach uwzględniono w analizie.

Cechy charakterystyczne respondentów trans objętych badaniem

Respondenci trans:

- przeciętnie są młodzi – siedem na 10 osób ma od 18 do 39 lat (średnia: 34 lata);

Rysunek 1: Grupy tożsamości w próbie osób trans (w %)

Pytania: Obliczona zmienna w odniesieniu do następujących pytań w ramach badania:
 A2. Jaka płeć została Panu(Pani) przypisana przy urodzeniu? Kobieta/Mężczyzna.
 A3. Czy jest Pan(Pani)/był(-a) Pan(Pani) transpłciowy(-a)? Tak.
 A3.1. Prosimy wybrać jedną odpowiedź, która najbardziej pasuje do Pana(Pani). 1. Osoba transpłciowa 2. Osoba transseksualna 3. Kobieta z transseksualną przeszłością 4. Mężczyzna z transseksualną przeszłością 5. Osoba płciowo nienormalna 6. Osoba transwestytyczna 7. Osoba queer 8. Inne, prosimy wpisać: ...

Uwaga: Respondentów w kategoriach „osoba transpłciowa” i „osoba transseksualna” przegrupowano jako mężczyzn trans i kobiety trans – zob. więcej szczegółów w załączniku z do sprawozdania głównego.

Podstawa: Respondenci trans w badaniu UE na temat osób LGBT.

Źródło: FRA, Badanie UE na temat osób LGBT, 2012

- należą do różnych podgrup (grup tożsamości), przy czym transkobiety jest dwa razy więcej niż transmężczyzn, a kobiet transwestytnych jest niemal tyle samo co mężczyzn transwestytnych;
- należą do dolnego kwartyła dochodowego częściej niż w przypadku populacji ogólnej;
- opisują swoją orientację seksualną jako biseksualną lub homoseksualną lub stosują inne określenia;
- na ogół nie są w związku, przy czym jedna trzecia prowadzi jednoosobowe gospodarstwo domowe;
- częściej mieszkają na obszarach miejskich.

Próba osób trans jest bardzo zróżnicowana pod względem wybranych podgrup tożsamości, obecnego uczucia bycia mężczyzną, kobietą lub kimś innym (przynależność płciowa), ekspresji płciowej i sposobów stosowanych przez respondentów w celu życia zgodnie ze swoją tożsamością płciową (otwarcie / społeczna i/lub medyczna zmiana płci).

Połowę respondentów trans stanowią osoby z **wykształceniem wyższym** (licencjat / ukończona

szkoła wyższa / wyższe wykształcenie akademickie – 53%). Połowa respondentów trans (51%) wskazuje, że wykonuje pracę zarobkową, co obejmuje osoby przebywające na urlopie czasowym. Jeden na czterech respondentów jest studentem (24%), a 13% jest bezrobotnych. Małe segmenty próby stanowią osoby zajmujące się pracą niezarobkową lub wolontariatem, emeryci lub inni niepracujący.

Rozkład **dochodów** całej próby osób LGBT odpowiada rozkładowi dochodów populacji ogólnej¹, przy czym około jednej czwartej respondentów należy do każdej kategorii. Respondenci trans jednak częściej niż inne grupy LGB zgłaszają dochód gospodarstwa domowego w dolnym kwartylu, a rzadziej w górnym kwartylu.

Około połowa respondentów we wszystkich grupach osób trans wskazuje, że w czasie badania nie była **w związku** (48%), a większość podaje, że jeżeli chodzi o ich **stan cywilny**, są singlami (75%). Jeden na siedmiu respondentów jest osobą zamężną/zoną lub pozostającą w zarejestrowanym związku partnerskim (15%).

Dyskryminacja

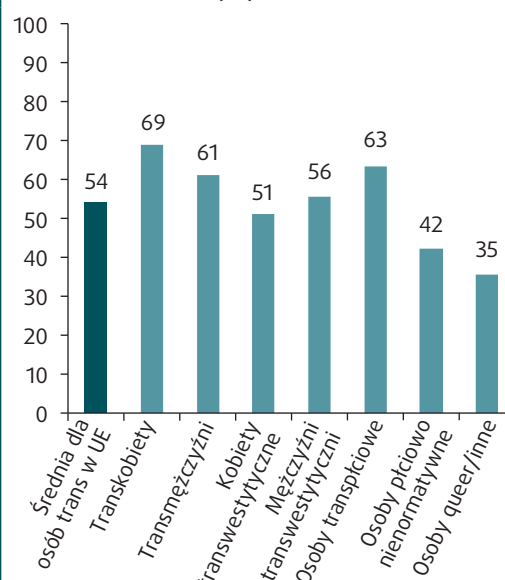
„Chciał(a)bym, żeby moja postrzegana płeć była nieistotna. Powinienem/powinnam zajmować się swoimi sprawami i być traktowany(-a) sprawiedliwie i z szacunkiem bez względu na to, w jaki sposób się prezentuję. Po prostu chcę, żeby pozwolono mi być sobą i nie martwić się o innych”. (osoba trans, 42 lata, Wielka Brytania)

Równe i pełne uczestnictwo wszystkich osób w życiu społecznym bez dyskryminacji jest koniecznym warunkiem istnienia społeczeństwa integracyjnego i spójnego, które wykorzystuje swój kapitał ludzki oraz gwarantuje dobrostan i dobrobyt wszystkich swoich członków. Pod tym względem wyniki badania UE na temat osób LGBT są niepokojące. Pokazują one, że równość osób trans jest, jak na razie, celem trudnym do osiągnięcia, który wymaga zdecydowanego działania na szczeblu UE i na poziomie państw członkowskich.

W roku poprzedzającym badanie więcej niż połowa wszystkich respondentów trans (54%), w porównaniu z 47% respondentów LGBT, czuła się osobiście dyskryminowana lub nękana ze względu na bycie postrzeganym jako osoba trans. Ci respondenci, którzy byli młodzi, nie wykonywali pracy zarobkowej lub należeli do grupy o niższych dochodach, częściej czuli się dyskryminowani. Ponadto im bardziej respondenci trans byli

¹ Wyniki rozkładu dochodów pochodzące z europejskiego sondażu społecznego (ESS), zob. więcej szczegółów w załączniku z do sprawozdania głównego.

Rysunek 2: Respondenci, którzy czuli się dyskryminowani lub nękani ze względu na bycie postrzeganymi jako osoby trans w ciągu ostatnich 12 miesięcy, według grup tożsamości (%)

Pytanie: CzA. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy w państwie zamieszkania czuł(-a) się Pan(Pani) osobiście dyskryminowany(-a) lub nękany(-a), ponieważ był(-a) Pan(Pani) postrzegany(-a) jako: D. Transpłciowy(-a). Tak.

Podstawa: Respondenci trans w badaniu UE na temat osób LGBT.

Źródło: FRA, Badanie UE na temat osób LGBT, 2012

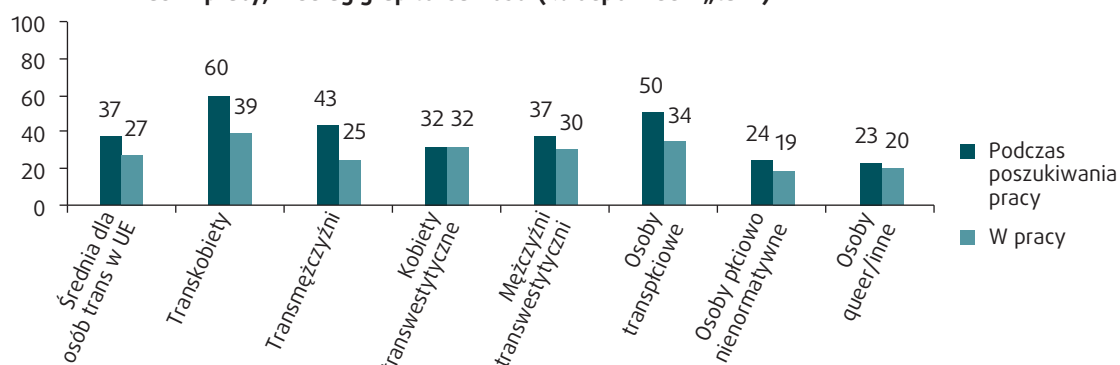
otwarci co do bycia osobą trans obecnie lub w przeszłości, tym bardziej prawdopodobne było, że wskażą, iż czuli się dyskryminowani.

Badanie obejmowało doświadczenia dyskryminacji w szeregu obszarów życia społecznego.

- **Zatrudnienie:** ponad jedna trzecia respondentów trans czuła się dyskryminowana z powodu bycia osobą trans podczas poszukiwania pracy (37%), a jedna czwarta (27%) zgłosiła dyskryminację w pracy.

- **Edukacja:** jedna czwarta respondentów trans, którzy sami uczęszczali do szkoły / na uniwersytet lub mieli dziecko / dzieci uczęszczające do szkoły / na uniwersytet, twierdzi, że czuli się osobiście dyskryminowani przez personel szkoły lub uniwersytetu w ciągu 12 miesięcy poprzedzających badanie. Jeżeli wziąć pod uwagę tylko uczniów / studentów trans, liczba ta wzrasta do 29%.
- **Opieka zdrowotna:** mniej więcej jeden na pięciu respondentów, którzy korzystali z usług opieki zdrowotnej (22%) lub usług pomocy społecznej (19%) w roku poprzedzającym badanie, czuł się

Rysunek 3: Uczucie bycia dyskryminowanym w ciągu ostatnich 12 miesięcy podczas poszukiwania pracy lub w pracy, według grup tożsamości (% odpowiedzi „tak”)

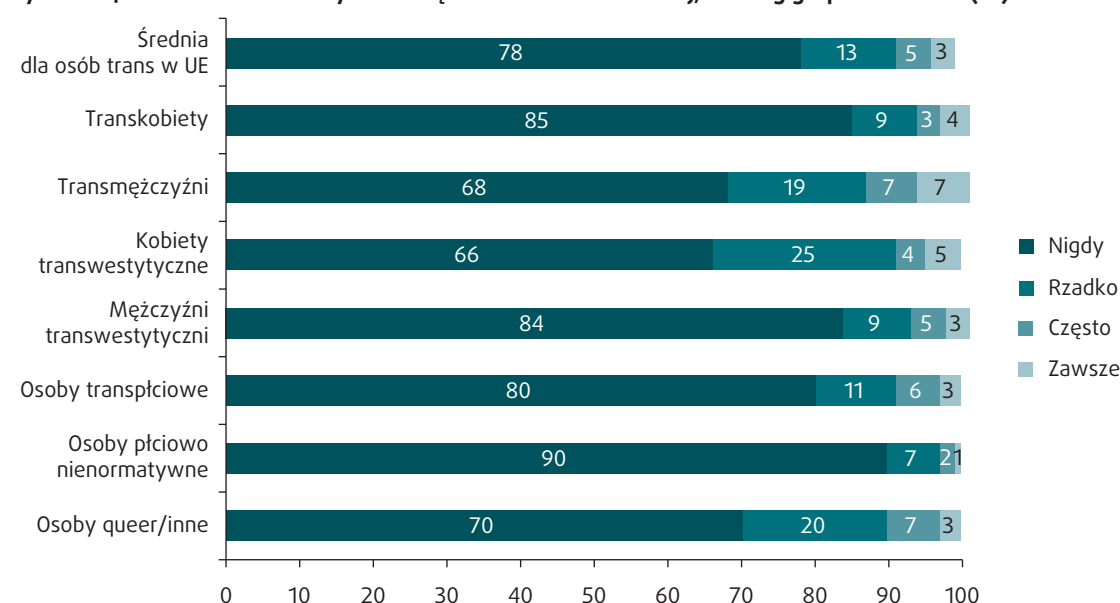

Pytanie: C4. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy czuł(-a) się Pan(Pani) osobiście dyskryminowany(-a) z powodu bycia osobą transpłciową w jakiegokolwiek z następujących sytuacji: A. Podczas poszukiwania pracy; B. W pracy.

Podstawa: Respondenci trans w badaniu UE na temat osób LGBT, którzy poszukiwali pracy lub pracowali / byli zatrudnieni w ciągu 12 miesięcy przed badaniem.

Źródło: FRA, Badanie UE na temat osób LGBT, 2012

Rysunek 4: Otwartość co do bycia osobą trans w szkole średniej, według grup tożsamości (%)

Pytanie: C9. Czy podczas swojej nauki przed ukończeniem 18 roku życia... A. Otwarcie rozmawiał(-a) Pan(Pani) w szkole o tym, że jest osobą transpłciową? Kategorie odpowiedzi jak wymienione na rysunku (z wyłączeniem kategorii „Nie dotyczy”).

Podstawa: Respondenci trans w badaniu UE na temat osób LGBT, którzy uważali, że pytanie to dotyczy ich sytuacji.

Źródło: FRA, Badanie UE na temat osób LGBT, 2012

Rysunek 5: Powody niezgłoszenia ostatniego incydentu dyskryminacji (% przypadków)

Pytania: C6. Myśląc o ostatnim incydencie, czy Pan(Pani) lub ktokolwiek inny zgłosił(-a) go gdziekolwiek? „Nie”.
C7. Dlaczego to nie zostało zgłoszone?

Podstawa: Respondenci trans w badaniu UE na temat osób LGBT, którzy doświadczyli dyskryminacji i nie zgłosili ostatniego incydentu dyskryminacji.

Źródło: FRA, Badanie UE na temat osób LGBT, 2012

dyskryminowany przez personel opieki zdrowotnej lub opieki społecznej z powodu bycia osobą trans.

- Towary i usługi: w przypadku osób młodych, bezrobotnych lub należących do grupy o niższych dochodach większe było prawdopodobieństwo, że osoby te czuły się dyskryminowane w roku poprzedzającym badanie.

Tylko niewielka liczba respondentów zgłosiła ostatni incydent dyskryminacji. Osoby trans częściej jednak zgłaszają swoje najnowsze doświadczenia niż inne grupy LGB. Więcej niż trzech na pięciu respondentów trans nie zgłosiło incydentu, ponieważ było przekonanych, że nic by się nie stało ani zmieniło, a połowa z nich nie zgłosiła incydentu, ponieważ uważała, że nie warto tego zgłaszać. Respondenci trans obawiali się również, że incydent nie byłby potraktowany poważnie, oraz nie chcieli ujawnić swojej orientacji seksualnej

lub tożsamości płciowej. Prawie co trzecia osoba (30%) nie wiedziała, jak lub gdzie zgłosić incydent.

Zgłaszanie incydentów dyskryminacji do właściwych organów, takich jak organ ds. równości, jest niezbędne dla egzekwowania istniejących ram prawnych zabraniających dyskryminacji ze względu na tożsamość płciową w dziedzinie zatrudnienia. W dyrektywie w sprawie równego traktowania kobiet i mężczyzn (wersja przekształcona) przewiduje się ustanowienie organów ds. równości, których zadaniem jest świadczenie pomocy ofiarom dyskryminacji we wnoszeniu skarg (art. 20 ust. 2 lit. a)). Ponadto państwa członkowskie muszą umożliwić organizacjom społeczeństwa obywatelskiego udzielanie pomocy ofiarom w postępowaniach sądowych lub administracyjnych (art. 17 ust. 2).

Opinie FRA

Dyskryminacja w zatrudnieniu oraz w dostępie do towarów i usług

Wyniki badania pokazują uderzająco silny związek pomiędzy ekspresją płciową a doświadczaniem dyskryminacji. Podczas zmieniania obowiązującego prawodawstwa w dziedzinie równouprawnienia płci lub przyjmowania nowego prawodawstwa w tym obszarze prawodawca UE powinien zapewnić, aby prawodawstwo to obejmowało również dyskryminację ze względu na tożsamość płciową. Obecna ochrona prawna przyznana na mocy prawa UE osobom, które zamierzają poddać się, poddają się lub poddały się korekcji płci, powinna być rozszerzona na wszystkie osoby trans.

Badanie wykazało, że bardzo nieliczni respondenci trans zgłosili organom incydenty dyskryminacji, których doświadczyli. UE powinna nadal ściśle monitorować skuteczność krajowych organów zajmujących się skargami i procedur w tym zakresie w kontekście wdrażania dyrektywy w sprawie równego traktowania kobiet i mężczyzn (2006/54/WE) (wersja przekształcona) i dyrektywy w sprawie równego traktowania mężczyzn i kobiet w zakresie dostępu do towarów i usług (2004/113/WE). Państwa członkowskie UE powinny zapewnić, aby organy ds. równości oraz inne krajowe mechanizmy wnoszenia skarg miały odpowiednie uprawnienia i zasoby umożliwiające zwiększenie świadomości w zakresie dyskryminacji ze względu na tożsamość płciową oraz osiągnięcie poprawy pod względem zgłaszania przypadków dyskryminacji.

Państwa członkowskie UE powinny zapewnić, aby sektor publiczny opracował i wdrożył strategię na rzecz różnorodności i politykę równego traktowania z pełnym poszanowaniem prywatności, prowadząc przy tym wymianę doświadczeń i dobrych praktyk dotyczących potrzeb osób trans. Można to osiągnąć na przykład poprzez przyjęcie kodeksów postępowania oraz ułatwienie zmiany imienia i elementów identyfikujących płeć w dokumentach dotyczących zatrudnienia. Państwa członkowskie powinny zachęcać związki zawodowe i organizacje pracodawców do podejmowania wysiłków na rzecz zwiększania różnorodności i ulepszania polityki niedyskryminacji ze względu na tożsamość płciową w miejscu pracy oraz w instytucjach szkolenia zawodowego.

Dyskryminacja w obszarze edukacji

Badanie wykazało, że edukacja jest obszarem, w którym respondenci trans doświadczają nękania i negatywnych reakcji z powodu swojej ekspresji lub tożsamości płciowej. UE powinna pomagać w zwalczaniu nękania osób trans w szkołach – czy to uczniów, czy to rodziców – w ramach swoich wysiłków na rzecz zwalczania stereotypów płci poprzez strategię UE na rzecz równości kobiet i mężczyzn. W programie UE na rzecz kształcenia należy zachęcać do partnerskiego uczenia się pomiędzy państwami członkowskimi UE i promowania istniejących najlepszych praktyk zwalczania nękania motywowanego transfobią.

Państwa członkowskie UE powinny zapewnić, aby szkoły stwarzały bezpieczne i wspierające środowisko dla osób trans, wolne od dyskryminacji, nękania i wykluczenia. Szkoły należy zachęcać do przyjmowania ogólnej polityki przeciw nękananiu, która uwzględnia kwestie trans.

Właściwe organy publiczne, takie jak organy ds. równości, krajowe instytucje ochrony praw człowieka oraz rzecznicy praw dziecka, powinny posiadać odpowiednie uprawnienia i zasoby oraz powinny być zachęcane do badania przypadków nękania i dyskryminacji ze względu na tożsamość płciową w obszarze edukacji.

Państwa członkowskie UE powinny zapewnić, aby obiektywne informacje na temat tożsamości płciowej i ekspresji płciowej stanowiły część szkolnych programów nauczania, tak aby promować wśród personelu i uczniów poszanowanie i zrozumienie oraz zwiększać świadomość problemów napotykanym przez osoby trans. Państwa członkowskie UE powinny zapewnić specjalistom w zakresie edukacji szkolenia na temat podejścia do kwestii trans w edukacji oraz sposobów radzenia sobie z incydentami nękania i prześladowania motywowanymi transfobią.

Dyskryminacja a dostęp do opieki zdrowotnej

Jak wykazało badanie, mniej więcej jeden na pięciu respondentów, którzy korzystali z usług opieki zdrowotnej lub usług pomocy społecznej w roku poprzedzającym badanie, czuł się dyskryminowany przez personel opieki zdrowotnej lub opieki społecznej z powodu bycia osobą trans. Państwa członkowskie UE powinny zapewnić, aby pracownikom służby zdrowia i personelowi zajmującemu się ubezpieczeniami zdrowotnymi oferowano odpowiednie szkolenia i działania poszerzające świadomość w zakresie potrzeb zdrowotnych osób trans, aby wyeliminować uprzedzenia i poprawić świadczenie usług osobom trans.

Państwa członkowskie UE powinny rozważyć zapewnienie dostępności usług opieki zdrowotnej związanych z kwestią trans oraz zapewnienie osobom trans równego i pełnego szacunku traktowania w dostępie do usług opieki zdrowotnej. Państwa członkowskie powinny rozważyć ułatwienie dostępu do leczenia mającego na celu korektę płci, a gdy jest to niemożliwe, promowanie dostępu do takiego leczenia w państwach członkowskich UE, które je oferują.

Państwa członkowskie UE powinny uwzględnić opiekę zdrowotną związaną z kwestią trans w swoich krajowych planach dotyczących zdrowia i w polityce zdrowotnej oraz zagwarantować, że ankietowe badania zdrowia, programy szkoleń i polityka zdrowotna będą uwzględniać również osoby trans i ich potrzeby.

Przemoc i nękanie

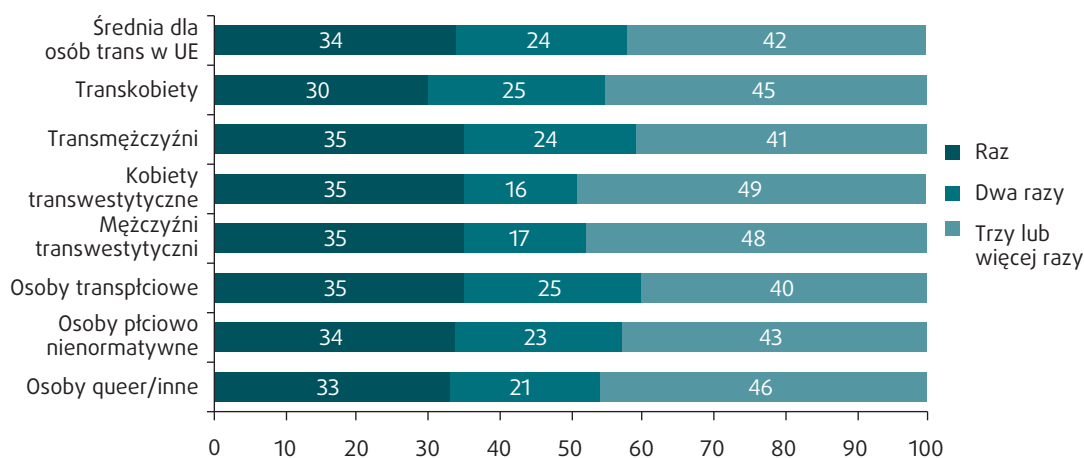
„Bycie osobą transpłciową na Litwie jest najtrudniejszą rzeczą, jaką można sobie wyobrazić. Żyję w ciągłym strachu, w końcu nawet odechciewa się żyć [...]. Doświadczam tak wiele dyskryminacji, nękania i przemocy, że stało się to moją codziennością”.
(osoba transpłciowa, 25 lat, Litwa)

Najbardziej uderzający wynik badania UE na temat osób LGBT dotyczy dużej liczby przypadków wielokrotnej przemocy i przestępstw z nienawiści, których ofiarami

są osoby trans, co wskazuje na potrzebę poprawy polityki zwalczania przestępstw z nienawiści w całej UE:

- roczny wskaźnik występowania przemocy lub nękania wynosi mniej więcej jeden incydent na dwóch respondentów trans, co stanowi wskaźnik dwukrotnie wyższy niż w przypadku respondentów będących lesbijkami, gejami i osobami biseksualnymi;
- około dwóch na pięciu (44%) respondentów trans, którzy byli ofiarami przemocy w ciągu 12 miesięcy poprzedzających badanie, wskazało, że w tym okresie doświadczali przemocy nawet trzy lub więcej razy;

Rysunek 6: Respondenci, którzy byli fizycznie/seksualnie zaatakowani lub narażeni na przemoc w ciągu ostatnich 12 miesięcy, według liczby incydentów i grup tożsamości (%)

Pytanie: FA1_3. Ile razy ktoś dokonał wobec Pana(Pani) fizycznej/seksualnej napaści lub groził przemocą w ciągu ostatnich 12 miesięcy w Unii Europejskiej / w tym kraju?

Podstawa: Respondenci trans w badaniu UE na temat osób LGBT, którzy doświadczyli fizycznej/seksualnej napaści lub zagrożenia przemocą w ciągu 12 miesięcy przed badaniem.

Źródło: FRA, Badanie UE na temat osób LGBT, 2012

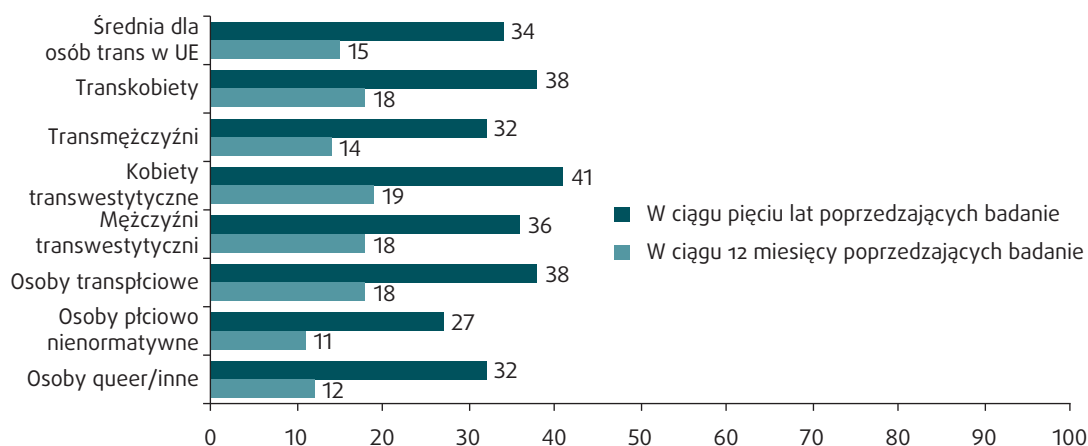
- podział na grupy tożsamości pokazuje, że kobiety transwestytyczne i mężczyźni transwestytyczni najczęściej padali ofiarą wielu incydentów przemocy (co najmniej trzech) w tym okresie.

W odniesieniu do przemocy, której respondenci doświadczyli z różnych powodów, nie tylko ze względu na swoją tożsamość płciową, respondenci trans najczęściej spośród wszystkich grup LGBT twierdzili, że zostali zaatakowani lub zagrożeni im przemocą w obu okresach, o które pytano w badaniu, to jest w ciągu pięciu lat i w ciągu

jednego roku. W okresie pięciu lat poprzedzających badanie 34% wszystkich respondentów trans doświadczyło przemocy lub groźby przemocy, a 15% doświadczyło przemocy lub groźby przemocy w ciągu 12 miesięcy poprzedzających badanie.

Mniej więcej co dziesiąty respondent trans (8%) doświadczył napaści fizycznej lub seksualnej lub groźby przemocy, które to incydenty jego zdaniem częściowo lub całkowicie wynikały z faktu, że był postrzegany jako osoba trans. W ciągu 12 miesięcy poprzedzających

Rysunek 7: Częstość występowania przemocy i groźb przemocy w ciągu ostatnich pięciu lat i w ciągu ostatnich 12 miesięcy, według grup tożsamości (%)

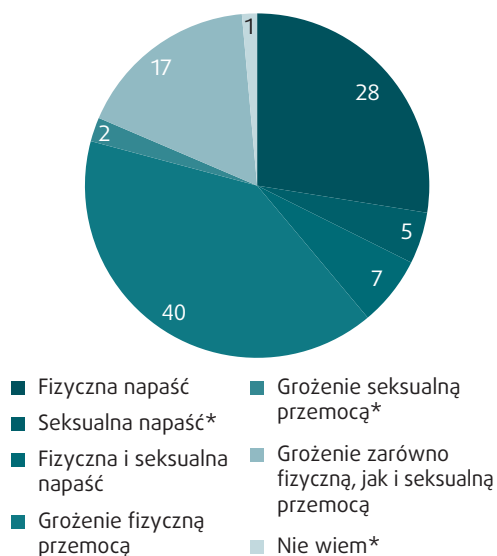
Pytania: F1_A. Czy w ciągu ostatnich 5 lat był(-a) Pan(Pani): fizycznie/seksualnie zaatakowany(-a) lub narażony(-a) na przemoc w domu lub gdziekolwiek indziej (na ulicy, w środkach komunikacji publicznej, w swoim miejscu pracy itp.) z jakiegokolwiek powodu? Tak.

FA1_2. Kiedy zdarzyła się ta OSTATNIA fizyczna/seksualna napaść lub zagrożenie przemocą? W ciągu ostatnich 12 miesięcy.

Podstawa: Respondenci trans w badaniu UE na temat osób LGBT.

Źródło: FRA, Badanie UE na temat osób LGBT, 2012

Rysunek 8: Ostatni incydent przemocy z nienawiści, według rodzaju przemocy (%)

Pytania: FA1_4. Myśląc o ostatniej fizycznej/seksualnej napaści lub groźeniu przemocą, co się Panu(Pani) stało:

FA1_5. Czy myśli Pan(Pani), że ta OSTATNIA w ciągu 12 miesięcy fizyczna/seksualna napaść lub groźenie przemocą przydarzyły się Pan(Pani) częściowo lub wyłącznie z powodu tego, że jest Pan(Pani) postrzegany(-a) jako osoba trans?

Uwaga: * Przypadki, których dotyczyło mniej niż 30 odpowiedzi.

Podstawa: Respondenci trans w badaniu UE na temat osób LGBT, którzy doświadczyli fizycznej/seksualnej napaści lub groźenia przemocą w ciągu 12 miesięcy przed badaniem częściowo lub całkowicie z powodu tego, że byli postrzegani jako osoby trans.

Źródło: FRA, Badanie UE na temat osób LGBT, 2012

badanie przemocy z nienawiści najczęściej doświadczyły kobiety trans (16%), mężczyźni transwestytczni (14%) i respondenci transpłciowi (11%).

Spośród wszystkich respondentów badania na temat osób LGBT respondenci trans najczęściej zgłaszali policji przypadki przemocy z nienawiści. Co piąty respondent zgłosił ostatni incydent motywowany nienawiścią (21%), a co czwarty zgłosił incydent najpoważniejszy (24%). Powody niezgłoszenia incydentów obejmują:

- głęboki brak zaufania do policji: połowa respondentów nie zgłosiła incydentu, ponieważ nie sądzi, aby policja cokolwiek zrobiła, a jedna trzecia – ponieważ nie sądzi, aby policja mogła cokolwiek zrobić;

- strach przed homofobiczną i/lub transfobiczną reakcją ze strony policji (ponad jedna trzecia respondentów);
- w przypadku nękania motywowanego nienawiścią respondenci najczęściej twierdzą, że incydent był zbyt drobny, niewystarczająco poważny, żeby go zgłosić, lub że nie przyszło im do głowy, że mogliby go zgłosić.

W przypadku gdy przemoc lub nękanie motywowane nienawiścią zgłoszono organizacji innej niż policja, większość respondentów trans zgłosiła takie incydenty organizacjom działającym na rzecz osób LGBT (ponad połowa), co dziesiąty respondent zgłosił je państwowej lub krajowej instytucji, takiej jak organ ds. równości, a około 7–15% – ogólnej organizacji pomocy ofiarom.

Sprawcami przemocy lub nękania w większości przypadków są nieznanymi mężczyźni działający w grupach. Do incydentów motywowanych nienawiścią dochodzi niemal jednakowo często w pomieszczeniach i na zewnątrz, podczas gdy do nękania motywowanego nienawiścią częściej dochodzi w pomieszczeniach publicznych. Spośród wszystkich miejsc zajścia na zewnątrz respondenci trans najczęściej wspominali, że do incydentów doszło na ulicy, placu, parkingu samochodowym lub w innym miejscu publicznym. W przypadku pomieszczeń do przemocy z nienawiści najczęściej dochodziło w domu, podczas gdy nękanie z nienawiści najczęściej zdarzało się w miejscu pracy. Co dziesiąty z ostatnich incydentów nękania miał miejsce w internecie lub za pośrednictwem poczty elektronicznej, w tym w portalu Facebook i serwisie Twitter.

„Homofobia i transfobia stanowią naruszenie godności człowieka. Postawy homofobiczna i transfobiczna są niezgodne z wartościami i zasadami, na których opiera się Unia Europejska i które są zapisane w art. 2 Traktatu”.

Komisja Europejska (2013), The Commission’s actions are making LGBT rights a reality (Działania Komisji urzeczywistniają prawa osób LGBT), SPEECH/13/424, Haga, 17 maja 2013 r.

Akty przemocy i nękania naruszają prawo do życia, prawo do poszanowania integralności cielesnej i psychicznej, a tym samym godności człowieka. Prawa te są chronione w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej.

Parlament Europejski wezwał państwa członkowskie, aby „rejestrować przestępstwa popełniane z nienawiści do osób LGBT² oraz prowadzić w sprawie tych przestępstw dochodzenia, a także przyjąć przepisy karnoprawne zabraniające podże-

2 Skrót „LGBTI” obejmuje również osoby „interseksualne”. Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 4 lutego 2014 r. w sprawie unijnego planu przeciwdziałania homofobii i dyskryminacji ze względu na orientację seksualną i tożsamość płciową (2013/2183(INI)).

Tabela: Miejsce zajścia incydentów przemocy z nienawiści i groźby przemocy w ciągu ostatnich 12 miesięcy (%)

	Ostatni	Najpoważniejszy
W moim domu	8	9
W innym budynku mieszkalnym / mieszkaniu*	3	4
W szkole, na uczelni*	5	6
W miejscu pracy*	3	4
W kawiarni, restauracji, pubie, klubie	10	8
W samochodzie*	1	1
W środkach komunikacji publicznej	9	7
W klubie sportowym*	0	0
Gdzie indziej w pomieszczeniu*	2	3
Na ulicy, placu, parkingu samochodowym lub w innym miejscu publicznym	46	43
W parku, w lesie*	3	4
W konkretnym miejscu LGBT (np. klub, bar) lub podczas wydarzenia (np. parada równości)*	2	1
Gdzieś indziej na zewnątrz*	5	7
Inne*	2	2

Pytanie: FA1_10; FA2_10. Gdzie miał miejsce wskazany incydent?

Uwaga: * Przypadki, których dotyczyło mniej niż 30 odpowiedzi.

Podstawa: Respondenci trans w badaniu UE na temat osób LGBT, którzy doświadczyli fizycznej/seksualnej napaści lub groźenia przemocą w ciągu 12 miesięcy przed badaniem (ostatni incydent) lub w ciągu pięciu lat przed badaniem (najpoważniejszy incydent) częściowo lub całkowicie z powodu tego, że byli postrzegani jako osoby trans.

Źródło: FRA, Badanie UE na temat osób LGBT, 2012

gania do nienawiści ze względu na orientację seksualną i tożsamość płciową”. Podobnie w zaleceniu Rec(2010)5 Rada Europy stwierdza, że jej państwa członkowskie „powinny zapewnić skuteczne, szybkie i niezależne śledztwo w sprawach domniemyanych przestępstw i innych incydentów, co do których istnieje uzasadnione podejrzenie, że motywem sprawcy była orientacja seksualna lub tożsamość płciowa ofiary”. Twierdzi również, że powinny „[...] zagwarantować, aby sprawcy czynów tego rodzaju zostali pociągnięci do odpowiedzialności oraz, tam gdzie jest to wskazane, ukarani, w celu uniknięcia bezkarności”³.

Opinia FRA

Zwalczanie przemocy i nękania z nienawiści wobec osób trans

Przy ocenie prawodawstwa krajowego transponującego dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/29/UE z dnia 25 października 2012 r. ustanawiającą normy minimalne w zakresie praw, wsparcia i ochrony ofiar przestępstw (dyrektywa UE w sprawie ofiar) Komisja Europejska powinna zwrócić szczególną uwagę na właściwe uwzględnienie tożsamości i ekspresji płciowej jako cech osobowych ofiar przy indywidualnej ocenie.

3 Rada Europy, Komitet Ministrów Rady Europy (2010), zalecenie CM/Rec(2010)5 dla państw członkowskich w zakresie środków zwalczania dyskryminacji opartej na orientacji seksualnej lub tożsamości płciowej.

Podczas wdrażania dyrektywy UE w sprawie ofiar państwa członkowskie UE powinny zwrócić uwagę na potrzeby w zakresie ochrony ofiar przestępstw popełnionych z powodu tożsamości płciowej ofiary (zgodnie z motywami 9, 17 i 56 dyrektywy). Państwa członkowskie UE powinny zapewnić, aby w toku całego postępowania karnego, zgodnie z art. 21 dyrektywy UE w sprawie ofiar, prawo do ochrony prywatności osób transpłciowych, w tym wcześniejszego imienia i płci, było w pełni respektowane.

Państwa członkowskie UE powinny rozważyć uchwalenie przepisów prawa karnego zapewniających ochronę przed przestępstwami motywowanymi transfobią oraz gwarantujących, że organy ścigania są odpowiednie przeszkolone w skutecznym zwalczaniu przestępstw motywowanych transfobią, co obejmuje zwiększanie świadomości zagadnień związanych z kwestią trans.

Państwa członkowskie UE powinny zająć się niskimi wskaźnikami zgłaszania przestępstw z nienawiści, w tym wobec osób trans, jak podkreślono w konkluzjach Rady ds. Wymiaru Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych z grudnia 2013 r. dotyczących przestępstw z nienawiści, w których to konkluzjach odzwierciedlono konkluzje z konferencji FRA na temat praw podstawowych, zorganizowanej w Wilnie w 2013 r. Państwa członkowskie wezwano do podjęcia odpowiednich środków ułatwiających zgłaszanie przestępstw z nienawiści przez ofiary, a także w miarę możliwości poprzez organizacje wspierające ofiary. Powinno to obejmować środki służące budowaniu zaufania do policji i innych instytucji państwa. Organy ścigania powinny być zatem przeszkolone w sposobie postępowania ze sprawami zgłaszanymi przez osoby trans, szczególnie w zakresie wsparcia ofiar i systematycznego rejestrowania incydentów. Praktyki takie jak „zgłaszanie przez osobę trzecią”, angażujące organizacje społeczeństwa obywatelskiego poprzez partnerstwa obejmujące wiele podmiotów, również można rozważyć jako środki służące podniesieniu wskaźników zgłaszania incydentów.

Państwa członkowskie UE powinny zapewnić, aby organy ścigania prawidłowo rejestrowały i ścigały przestępstwa z nienawiści ze względu na tożsamość płciową i ekspresję płciową oraz prowadziły dochodzenia w sprawie tych przestępstw, zgodnie z ciągłymi wysiłkami na rzecz poprawy i ujednoczenia gromadzenia danych dotyczących przestępstw (takimi jak działania grupy roboczej Eurostatu ds. statystyk dotyczących przestępczości oraz statystyki wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych w ramach unijnego planu działań w zakresie statystyk dotyczących przestępczości na lata 2011–2015). W celu opracowania opartych na dowodach środków prawnych i środków z zakresu polityki państwa członkowskie powinny gromadzić dane statystyczne dotyczące liczby i rodzajów przestępstw oraz tożsamości płciowej ofiar (zgodnie z art. 28 oraz motywami 56 i 64 dyrektywy 2012/29/UE), a także liczby skazanych przestępców i rodzaju nałożonej kary.

Życie jako osoba trans

„Tak więc uważam siebie za mężczyznę z żeńskimi tendencjami w kobiecym ciele. Kiedy rozmawiam o tym z innymi, myślę, że jestem szalony. Jesteś albo mężczyzną, albo kobietą, basta! Czyli ja jestem nikim”. (kobieta transwestytyczna, 32 lata, Dania)

Dane z badania pokazują, że wiele osób trans dorasta i żyje w środowisku społecznym, które w większości jest nieświadome istnienia i potrzeb osób trans. Kiedy strach wywołany utrzymującą się wiktymizacją i dyskryminacją zderza się z ignorancją innych osób – w tym własnej rodziny, środowiska zawodowego lub społecznego – ukrywanie się lub unikanie widoczności służy jako środek obrony. Wybór ten jednak nieuchronnie wzmacnia niedostrzeżenie i nieuznanie praw osób trans. Stereotypy i ignorancja dotyczące codziennego życia i praw osób trans napędzają negatywne nastawienie społeczeństwa i złe traktowanie o różnej intensywności – od idiotycznych dowcipów i obraźliwego języka po poważne nękanie i wykluczenie. W ten sposób tworzy się niewidzialna klatka, powodująca powstanie barier dla równości i szkodząca życiu osób trans. Ostatecznie, jak zwrócili uwagę respondenci trans, są oni obywatelami, którym nie pozwala się być sobą.

„Jestem pewien, że doświadczałbym większej dyskryminacji i nękania, gdybym nie ukrywał, że jestem osobą trans. Gdy musiałem o tym wspomnieć w kontekście prawnym, zrobiłem to, ale poza moją rodziną, personelem służby zdrowia i byłymi partnerami nikt nie wie, że nie urodziłem się mężczyzną. Dlatego było to dla mnie względnie łatwe, ale fakt, że muszę to utrzymywać w ścisłej tajemnicy, aby było mi łatwiej, jest oczywiście sytuacją złą”. (mężczyzna trans, 38 lat, Holandia)

Życie w środowisku negatywnie nastawionym do osób trans powoduje, że osoby te dostosowują swój sposób wyrażania siebie i zachowanie:

- jedna trzecia spośród wszystkich respondentów trans (32%) unika wyrażania swojej płci – lub swojej pożądanej płci – poprzez wygląd fizyczny i ubrania z obawy przed zaatakowaniem, zagrożeniem lub molestowaniem;
- połowa respondentów trans zgłasza, że unika określonych miejsc lub lokalizacji z powodu tych obaw;
- niemal jedna piąta respondentów unika otwartości co do swojego bycia osobą trans nawet w swoich domach, a sześcioro na 10 unika otwartości w środkach transportu publicznego.

Rysunek 9: Opinie respondentów na temat sposobów poprawienia komfortu ich życia jako osób trans (%)

Pytanie: TR6. Co pozwoliłoby Panu(Pani) na bardziej komfortowe życie jako osobie transpłciowej w państwie zamieszkania?
Respondenci w kategorii „Zgadzam się” i „Zdecydowanie zgadzam się”.

Podstawa: Respondenci trans w badaniu UE na temat osób LGBT.

Źródło: FRA, Badanie UE na temat osób LGBT, 2012

Wyniki te podkreślają sposób, w jaki poglądy społeczne ogółu ludności i reakcje społeczeństwa na osoby trans wpływają na codzienne życie osób trans. Powoduje to, że osoby trans nie są w stanie korzystać z prawa do poszanowania życia prywatnego, które obejmuje prawo do wyrażania swojej tożsamości we wszystkich obszarach życia, w tym publicznie.

„Życie osoby transpłciowej jest straszne. Zawsze mam się na baczności przed negatywnymi reakcjami i czuję, że muszę pozostawać »niewidzialny(-a)« w większości sytuacji publicznych, takich jak korzystanie z transportu publicznego itd. Wiąże się to z noszeniem cięższego i obszerniejszego ubrania, niż bym wolał(-a)”. (osoba transseksualna, 39 lat, Wielka Brytania)

Czterech na pięciu respondentów trans twierdzi, że środki pozytywne mające na celu promowanie poszanowania praw człowieka w odniesieniu do osób trans, takie jak plany na rzecz równości, kampanie publiczne lub specjalistyczne usługi, w ich państwie zamieszkania występują bardzo rzadko lub dość rzadko. Ponad dziewięciu na 10 respondentów twierdzi (94%), że gdyby organy krajowe promowały prawa osób trans, mogłyby prowadzić bardziej komfortowe życie jako osoby trans.

Brak dokumentu tożsamości zgodnego z tożsamością płciową lub z ekspresją płciową może prowadzić do dyskryminacji:

- jeden na trzech respondentów trans odczuwał dyskryminację w ciągu 12 miesięcy poprzedzających badanie przy okazywaniu dokumentu tożsamości lub innego oficjalnego dokumentu, który identyfikował jego płeć;

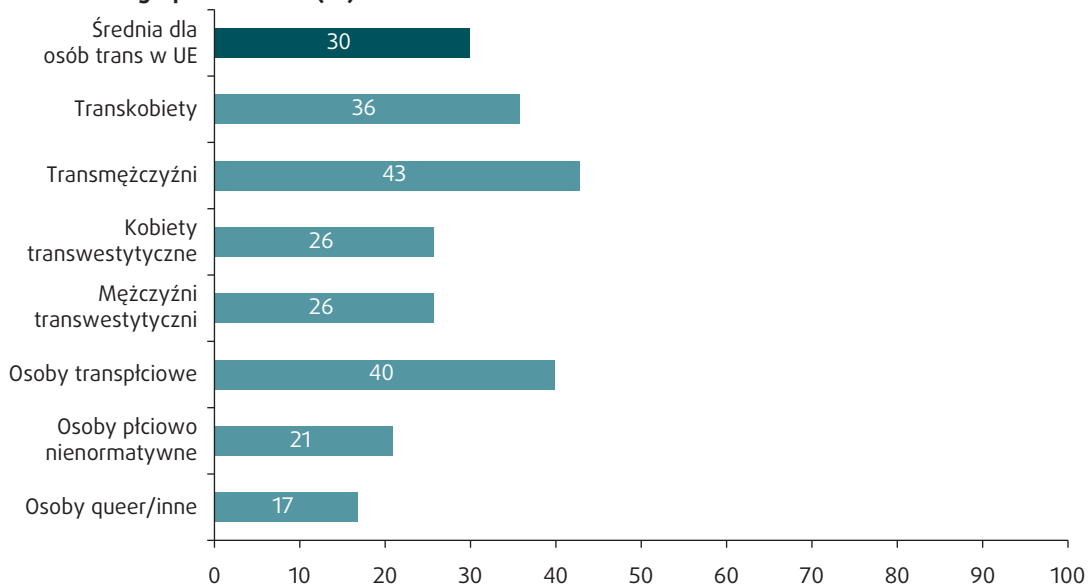
- prawie dziewięciu na 10 respondentów (87%) twierdzi, że prostsze procedury prawne dotyczące uznawania jako płeć ich płci preferowanej pomogłyby im prowadzić bardziej komfortowe życie.

„Zaledwie 35 państw w Europie ma przepisy prawne dotyczące uznawania tożsamości płciowej osób trans. Istnienie osób trans w 14 państwach jest de facto nielegalne, gdyż nie przewidują one żadnego uznania. 21 państw w Europie prawnie wymaga od osób trans poddania się sterylizacji przed uzaniem ich tożsamości płciowej. Inne wymogi mogą obejmować zdiagnozowanie zaburzeń psychicznych, leczenie medyczne lub inwazyjne zabiegi chirurgiczne, ocenę czasu spędzonego pod nową tożsamością płciową, pozostawanie w stanie wolnym lub bycie rozwodnikiem. Takie wymogi naruszają godność osoby, integralność cielesną, prawo do założenia rodziny oraz prawo do wolności od poniżającego i nieludzkiego traktowania”.

Transgender Europe (TGEU) (2014), Trans Rights Europe Map & Index 2014, www.tgeu.org/Trans_Rights_Europe_Map

W zaleceniu CM/Rec(2010)5 Rady Europy podkreśla się, że państwa członkowskie powinny przyjąć odpowiednie środki gwarantujące pełne prawne uznanie zmiany płci we wszystkich dziedzinach życia, w szczególności poprzez umożliwienie zmiany imienia, nazwiska i płci w oficjalnych dokumentach w sposób szybki, przejrzysty i dostępny. Stanowi ono również, że „warunki wstępne, w tym te wymagające zmian natury fizycznej, wymagane do prawnego uznania zmiany płci, powinny być regularnie poddawane przeglądowi w celu zlikwidowania tych, które mają charakter nadmiernie dotkliwy”.

Rysunek 10: Odczuwanie dyskryminacji w ciągu ostatnich 12 miesięcy w sytuacji, w której konieczne było okazanie oficjalnego dokumentu urzędowego określającego płeć posiadacza, według grup tożsamości (%)

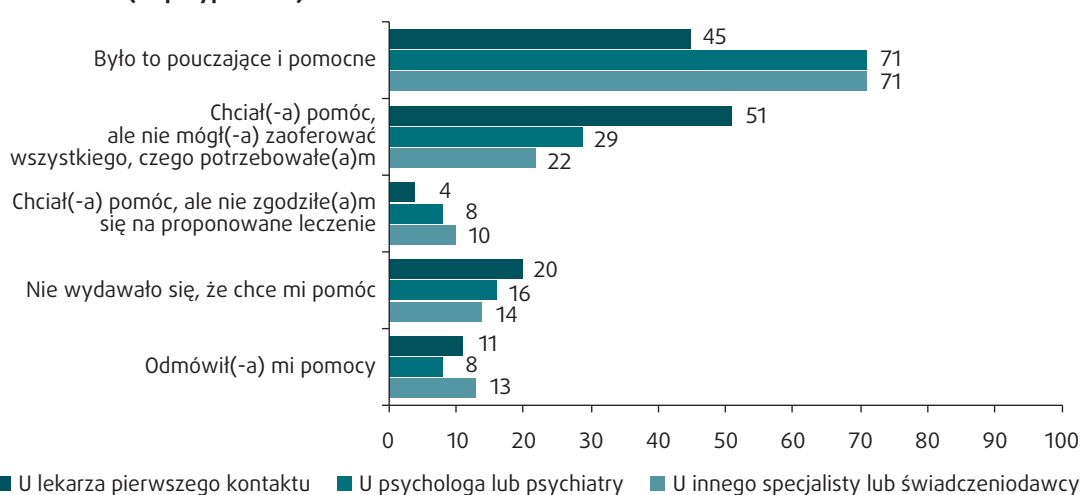

Pytanie: C4. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy czuł(-a) się Pan(Pani) osobiście dyskryminowany(-a) z powodu bycia osobą trans w jakiegokolwiek z następujących sytuacji: - K. Kiedy pokazywał(-a) Pan(Pani) swój dowód osobisty lub jakikolwiek oficjalny dokument, który identyfikuje Pana(Pani) płeć.

Podstawa: Respondenci trans w badaniu EU LGBT, którzy musieli okazać oficjalny dokument identyfikujący ich płeć w ciągu 12 miesięcy poprzedzających badanie.

Źródło: FRA, Badanie UE na temat osób LGBT, 2012

Rysunek 11: Doświadczenia respondentów trans podczas poszukiwania pomocy dla osób trans (% przypadków)

Pytania: TR1. Czy jako osoba trans (transpłciowa) kiedykolwiek poszukiwał(-a) Pan(Pani) psychologicznej albo medycznej pomocy? Tak.

TR3. U kogo szukał(-a) Pan(Pani) pomocy i jaki był tego skutek? (Kategorie świadczeniodawców i odpowiedzi jak wymienione na rysunku; kategorię odpowiedzi „Nie dotyczy” wyłączone).

Podstawa: Respondenci trans w badaniu UE na temat osób LGBT.

Źródło: FRA, Badanie UE na temat osób LGBT, 2012

Wiele osób trans jest bardzo narażonych na gorszy stan zdrowia fizycznego i psychicznego. Szereg badań wykazało, że wiele osób trans ma myśli samobójcze, cierpi na depresję, lęki, a także podejmuje działania autodestrukcyjne lub nawet próby samobójcze.

Niektóre, ale nie wszystkie, osoby trans poddają się procedurze korekty płci, często nazywanej „zmianą płci”, aby dopasować ciało do tożsamości płciowej.

Dwóch na pięciu respondentów trans (39%), często z grup o niższych dochodach i bezrobotnych, poszukiwało pomocy medycznej lub psychologicznej związanej z potrzebami dotyczącymi ich tożsamości płciowej. Doświadczenia związane z poszukiwaniem pomocy są bardzo różne: siedem na 10 osób (71%) zgłosiło pozytywne doświadczenia związane z psychologami, psychiatrami, innymi specjalistami lub świadczeniodawcami. Poziom zadowolenia spada jednak poniżej połowy (45%) w przypadku lekarzy pierwszego kontaktu. Jeden na pięciu respondentów (20%) wskazał, że nie wydawało się, że lekarz chce mu pomóc, a jedna osoba na dziesięć (11%) stwierdziła, że lekarz po prostu odmówił jej pomocy.

Połowa spośród tych (52%), którzy nie szukali pomocy psychologicznej ani medycznej, po prostu nie chce lub nie potrzebuje pomocy. W szczególności respondenci z grup mężczyzn i kobiet transwestytnych, osób płciowo nienormatywnych oraz osób queer / innych najczęściej nie chcieli / nie potrzebowali pomocy. Jedna trzecia mężczyzn trans (33%) i kobiet trans (37%) również wskazała, że nie chce pomocy psychologicznej ani medycznej w związku z byciem osobą trans. Ci respondenci, którzy chcą lub potrzebują opieki psychologicznej

lub medycznej, ale jak dotąd jej nie poszukiwali, zgłaszają wiele powodów, dla których nie szukają pomocy. Są to na przykład brak odwagi, brak wiedzy o tym, gdzie się udać, albo obawa przed uprzedzeniami ze strony świadczeniodawcy. Prawie czterech na pięciu (79%) respondentów trans stwierdziło, że więcej opcji dla leczenia medycznego pomogłoby im prowadzić bardziej komfortowe życie jako osobom trans.

Opinia FRA

Zapewnienie prawnego uznania płci

Jak wykazało badanie, uzyskanie dokumentów tożsamości odpowiadających tożsamości płciowej i ekspresji płciowej jest problemem, który utrudnia normalne życie społeczne wielu respondentów trans. Państwa członkowskie UE powinny zapewnić pełne prawne uznanie preferowanej płci, w tym zmianę imienia, numeru ubezpieczenia społecznego oraz innych elementów identyfikujących płeć w dokumentach tożsamości.

Procedury uznania płci powinny być łatwo dostępne, przejrzyste i skuteczne, zapewniając poszanowanie godności i wolności człowieka. W szczególności rozwód i interwencje medyczne, takie jak sterylizacja, nie powinny być wymogiem w procedurze prawnego uznania płci.

Państwa członkowskie UE powinny w pełni uznawać dokumenty i decyzje wydane przez inne państwa członkowskie UE w dziedzinie prawnego uznania płci, aby ułatwić osobom trans korzystanie z prawa do swobodnego przemieszczania się w UE.

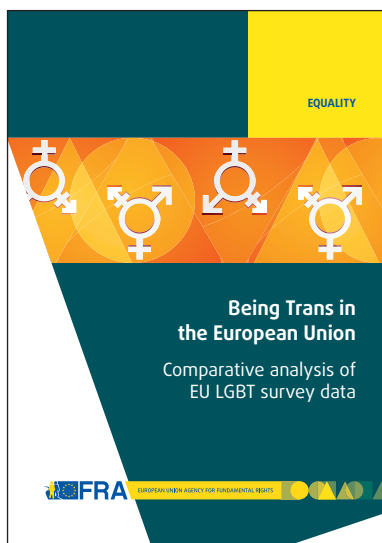
Metodologia

Badanie UE na temat osób LGBT przeprowadzone zostało w 2012 r. w formie anonimowego kwestionariusza internetowego promowanego głównie w mediach internetowych i społecznościowych związanych ze środowiskiem LGBT. Ta metodyka pozwoliła zgromadzić jak dotąd największy zbiór empirycznych informacji o osobach LGBT dostępny obecnie w Europie lub na świecie. W sprawozdaniu i w niniejszym streszczeniu przedstawiono spostrzeżenia, doświadczenia, opinie i poglądy respondentów trans w wieku co najmniej 18 lat, którzy są użytkownikami internetu, mieli informacje o badaniu i zdecydowali się wziąć w nim udział. Mimo że wyników nie można uznać za reprezentatywne dla wszystkich osób trans żyjących w Europie, bardzo duża wielkość próby oznacza, że prawdopodobne jest, iż tendencje obecne w wynikach w dużym stopniu odzwierciedlają tendencje dotyczące populacji osób trans w UE.

W badaniu przyjęto metodologię ważenia, aby zrównoważyć brak wiarygodnych danych statystycznych dotyczących proporcjonalnego rozmiaru populacji osób trans w UE oraz aby złagodzić skutki nadreprezentacji niektórych państw członkowskich UE w całej próbie. Procedura ta służy zapewnieniu, aby opinie respondentów trans z każdego państwa członkowskiego UE były reprezentowane w wynikach badania proporcjonalnie do liczby ludności danego państwa. W tym celu założono, że odsetek respondentów trans i podgrup trans wśród wszystkich respondentów badania jest taki sam w każdym państwie członkowskim UE, i na tym założeniu oparto obliczenia (zob. pełny opis w załączniku 2 do sprawozdania głównego).

Więcej informacji na temat metodologii można znaleźć w załączniku 1 do pełnego sprawozdania FRA na temat osób trans – *Being Trans in the European Union: Comparative analysis of EU LGBT survey data* (2014) – zob. <http://fra.europa.eu/en/publication/2014/being-trans-eu-comparative-analysis>.

Osoby trans, to jest osoby, których tożsamość płciowa lub ekspresja płciowa różni się od płci przypisanej im przy urodzeniu, obecnie często doświadczają dyskryminacji, nękania i przemocy w Unii Europejskiej (UE). Rzeczywistość ta wywołuje lęk, który skłania wiele osób do ukrywania lub maskowania swojego prawdziwego ja. W niniejszym sprawozdaniu zbadano kwestie równego traktowania oraz dyskryminacji z dwóch powodów, a mianowicie ze względu na orientację seksualną i ze względu na tożsamość płciową. Przeanalizowano w nim dane dotyczących doświadczeń 6579 respondentów trans objętych badaniem UE na temat lesbijek, gejów, osób biseksualnych i transpłciowych (LGBT), które to dane stanowią jak dotąd największy zbiór tego rodzaju dowodów empirycznych. W swojej analizie FRA stwierdziła, że poza nielicznymi wyjątkami respondenci trans wskazują najwyższy spośród podgrup LGBT poziom doświadczania dyskryminacji, nękania i przemocy.

Równe i pełne uczestnictwo wszystkich osób w życiu społecznym bez dyskryminacji jest koniecznym warunkiem istnienia społeczeństwa integracyjnego i spójnego. Pod tym względem wyniki badania odzwierciedlają niepokojące realia. Pokazują one, że równość osób trans jest, jak na razie, celem trudnym do osiągnięcia. Mimo to niniejsze sprawozdanie pojawia się w chwili, gdy coraz większa liczba państw członkowskich UE podejmuje kroki mające na celu promowanie i chronienie praw podstawowych osób trans. Zgromadzone i przeanalizowane dowody z tego badania powinny pomóc politykom i decydentom w opracowywaniu prawodawstwa, polityki i strategii, które lepiej chronią te prawa.

Dalsze informacje

Pełne sprawozdanie FRA na temat osób trans – *Being Trans in the European Union: Comparative analysis of EU LGBT survey data* (Bycie osobą trans w UE – analiza porównawcza danych zgromadzonych w ramach badania UE na temat osób LGBT) (2014) – zob. <http://fra.europa.eu/en/publication/2014/being-trans-eu-comparative-analysis>.

Pełne sprawozdanie z badania na temat osób LGBT – *EU LGBT survey – European Union lesbian, gay, bisexual and transgender survey – Main results* (Badanie UE na temat osób LGBT – Badanie UE na temat osób LGBT – Badanie Unii Europejskiej na temat lesbijek, gejów, osób biseksualnych i osób transpłciowych – Najważniejsze wyniki) (2014) – zob. <http://fra.europa.eu/en/publication/2014/eu-lgbt-survey-european-union-lesbian-gay-bisexual-and-transgender-survey-main>.

Sprawozdanie podsumowujące z badania na temat osób LGBT – *EU LGBT survey – European Union lesbian, gay, bisexual and transgender survey – Results at a glance* (Badanie UE na temat osób LGBT – Badanie UE na temat osób LGBT – Badanie Unii Europejskiej na temat lesbijek, gejów, osób biseksualnych i osób transpłciowych – wyniki w skrócie) (2013) – zob. <http://fra.europa.eu/en/publication/2013/eu-lgbt-survey-european-union-lesbian-gay-bisexual-and-transgender-survey-results> (dostępne również w językach francuskim i niemieckim).

Przegląd prowadzonych przez Agencję Praw Podstawowych Unii Europejskiej działań dotyczących osób LGBT można znaleźć pod adresem: <http://fra.europa.eu/en/project/2011/homophobia-transphobia-and-discrimination-grounds-sexual-orientation-and-gender>.

© Agencja Praw Podstawowych Unii Europejskiej, 2014
Zdjęcie: © Shutterstock

FRA – AGENCJA PRAW PODSTAWOWYCH UNII EUROPEJSKIEJ

Schwarzenbergplatz 11 – 1040 Wiedeń – Austria
Tel. +43 158030-0 – Faks +43 158030-699
fra.europa.eu – info@fra.europa.eu
[facebook.com/fundamentalrights](https://www.facebook.com/fundamentalrights)
[linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency](https://www.linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency)
twitter.com/EURightsAgency

ISBN 978-92-9239-742-5

TK-06-14-152-PL-C doi:10.2811/838278